

LIJST VAN VRAGEN

De vaste commissie voor Wonen en Rijksdienst heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister voor Wonen en Rijksdienst over de brief van 25 september 2015 inzake/houdende de Kabinetsreactie renovatie Binnenhof (Kamerstuk 34 293, nr. 2).

De voorzitter van de commissie,
Geurts

De griffier van de commissie,
Van der Leeden

- Nr. Vraag
- 1 Neemt u in overweging dat er tijdens de verbouwing ook gezocht kan worden naar het graf van Johan van Oldenbarnevelt?
 - 2 Is het technisch mogelijk tijdens deze verbouwing te zoeken naar het graf van Johan van Oldenbarnevelt?
 - 3 Kunt u een schatting geven van de kosten als alleen het hoogst noodzakelijke aangepakt zal worden?
 - 4 Wat wordt precies bedoeld met een uitvoeringsduur van circa 5,5 jaar? Wat is de maximaal acceptabele uitloop?
 - 5 Op welke wijze gaat u waarborgen dat de renovatie binnen de gestelde termijn en het gestelde budget zal worden uitgevoerd?
 - 6 Kunt u een overzicht geven welke onderdelen momenteel wel en welke niet deel uitmaken van de scope van het project gelet op de opmerkingen over de scope- matrix in het validatiedocument?
 - 7 Bent u bekend met de plannen van de gemeente Den Haag om de aantrekkingskracht van het gebied rond het Binnenhof substantieel te vergroten, ook tijdens de bouw? Bent u bereid hierover in overleg te gaan met de gemeente?
 - 8 Hoe is het gelet op het feit dat uit de stukken blijkt dat de renovatie van het Binnenhof technisch noodzakelijk is, mogelijk dat bijvoorbeeld een plaat natuursteen bij de balie naar beneden valt? Is in dit geval geen sprake van achterstallig onderhoud?
 - 9 Kan verklaard worden waarom, nadat het gebouwencomplex van de Kamer 25 jaar geleden in gebruik zijn genomen, nu al een ingrijpende renovatie nodig is?
 - 10 Zijn er plannen om een duur aardwarmtenet aan te leggen? Kunt u dit bevestigen?
 - 11 Veel van de voorbeelden welke genoemd zijn in het advies renovatie Binnenhof betreffen achterstallig onderhoud. Waarom is dit achterstallig onderhoud ontstaan? En waarom wordt dit achterstallig onderhoud niet onmiddellijk verholpen?
 - 12 Bent u bereid een scenario voor te leggen waarin alleen (achterstallig en regulier) onderhoud wordt uitgevoerd? Zo nee, waarom niet?
 - 13 Waarom wordt er in het plan uitgegaan van nieuwe fysieke internetbedrading en niet van draadloze verbindingen of een nieuwe glasvezeltechniek?
 - 14 In hoeverre is het mogelijk om de plenaire zaal zoveel mogelijk in gebruik te laten tijdens de renovatie (bijvoorbeeld door middel van een andere ingang via het Spui) terwijl de rest verbouwd wordt?
 - 15 Wat voor onderzoek komt er naar alternatieve energiebronnen op het Binnenhof?
 - 16 Wat zijn de kosten van de ingrepen van optie vier (historische, symbolische en monumentale waarden)?
 - 17 Kunt u de grondwaterproblematiek rondom het Binnenhof verder uiteenzetten?
 - 18 Kunt u commentaar geven op de aanbeveling in de door het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) opgestelde de Objectvisie Binnenhof, dat zoveel mogelijk compartimentsgewijze/bouwdeelgewijze problemen dienen te worden opgelost?
 - 19 Hoe is in de voorgenomen projectopzet rekening gehouden met de aanbeveling uit de Objectvisie Binnenhof: «Uit technisch oogpunt is het ook aan te bevelen om elk compartiment wat installatie betreft, zoveel mogelijk als zelfstandige eenheid vorm te geven. Doorgangen door grenzen van compartimenten, met name doorvoeren voor leidingen, zijn berucht, waar het hun bijdrage aan de uitbreiding van brand betreft» (.). Een ander voordeel is dat uitval van installaties vanwege storing of onderhoud veelal beperkt kan blijven tot een compartiment»?

- Nr. Vraag
- 20 Hoe is in de voorgenomen projectopzet rekening gehouden met de aanbeveling uit de Objectvisie Binnenhof: «Slim installeren, zowel in de zin van «slank» als «vernuftig», is zeker binnen monumentenzorg het aanbevelen waard. De moderne techniek komt ook steeds meer aan die wens tegemoet, bijvoorbeeld moet «miniaturisering» en draadloos dataverkeer. Installatietechniek hoeft indien men het maar slim ontwerpt geen vijand van het monument te zijn»? Zo niet, waarom niet?
- 21 Wat betekent in concreto in het bovenstaande geval bij de planvorming van het RVB, zoals vermeld in het Advies Renovatie Binnenhof van mevrouw Spies (paragraaf 2 Reikwijdte), het onderscheid tussen «need to have» en «nice to have»? De schetsen in het Advies Renovatie Binnenhof zijn immers onbegrijpelijk. Onbekendheid met de analyse van het RVB (en het Masterplan) maakt een beoordeling onmogelijk van de stellingen en aannames van het Advies Renovatie Binnenhof. Kennisneming van die analyse in behoorlijke mate van detail is essentieel voor een verantwoord oordeel. Graag ontvangt de commissie de analyses, het Masterplan of anderszins onderliggende stukken die tot de voorgenomen projectopzet hebben geleid.
- 22 Kan het onderscheid «need to have» en «nice to have» worden onderbouwd met een gedetailleerde «kruisjeslijst», waar eerder al sprake van is geweest bij de voorbereiding van het Advies Renovatie Binnenhof op ambtelijk/technisch niveau? Waarop baseert u uw veronderstelling dat de exercitie van de kruisjeslijst met de betrokkenen is afgerond? Is er een document waaruit de consensus zou blijken of waaruit een schriftelijk akkoord blijkt?
- 23 Hoe dient de observatie in het rapport van Twijnstra Gudde («Validatie Renovatie Binnenhof» d.d. 29 mei 2015) dat «prioritering en gebruikers overlegstructuur onhelder zijn hetgeen grote risico's met zich kan meebrengen» te worden verstaan? Graag een toelichting op deze mededelingen in het rapport.
- 24 Twijnstra Gudde maakt ook een voorbehoud, namelijk dat onderliggende brondocumenten niet door hen zijn gevalideerd; verder: (sub 1.5.3 TG)«Zo zijn bepaalde documenten pas na gespreken beschikbaar gekomen en zijn nieuwe varianten aangeleverd». Kunt u toelichten wat de betekenis hiervan is? Dient op grond van deze voorbehouden de betekenis van de conclusies niet zeer gerelativeerd te worden?
- 25 Kunt u een toelichting geven op de observatie van Twijnstra Gudde: «Hoewel wij de relevante aspecten in de varianten waarnemen, is het onderscheidend zijn van de varianten voor finale besluitvorming lastig te beoordelen, gegeven het ons ontbrekende inzicht in de besluitvorming tot op heden».(.) «De vraag of de varianten evenwichtig en onderscheidend zijn (gepresenteerd) is op basis van de beschikbare documenten lastig te beantwoorden». Zijn dergelijke varianten voor de uitvoering van de renovatie – die een technische/bouwkundige en wellicht ook logistieke logica en samenhang vertonen, maar niet uitgaan van de premisse dat het in één keer moet maar ook in fasen kan – nimmer ter toetsing is voorgelegd? Bent u alsnog toe bereid daartoe opdracht te geven? Zo nee, waarom niet?
- 26 Arcadis geeft aan dat de geanticiperde bouwtijd in de zgn. korte variant van 5,5 jaar «optimistisch» is. Welke conclusie verbindt u aan deze observatie? Welke uitloop van de geschatte bouwtijd acht u gezien de complexiteit en gehoord de adviezen wel realistisch?

- Nr. Vraag
- 27 Kunt u de commissie informeren over de beleidsdoelstellingen van het RVB ten aanzien van de bezettingsgraad van gebouwen, de herinrichting en verhuur c.q. verkoop van afgestoten Rijksgebouwen, de targets van de directie bij deze onderscheiden doelstellingen en eventuele beloningseffecten bij behaalde resultaten, de projectstructuur van het RVB voor de renovatie van het Binnenhof en maatregelen ter voorkoming van de Fyra-achtige ontsporing van het project?
- 28 Hoe worden de criteria «doelmatig en sober» toegepast? Wat zijn daarbij de criteria?
- 29 Kan bij alle genoemde voorbeelden die de noodzaak van de renovatie aantonen, ook aangegeven worden in hoeverre door goed onderhoud de noodzakelijke renovatie voorkomen had kunnen worden?
- 30 In welke mate wordt nu niet voldaan aan de wettelijke voorschriften? Kan een overzicht worden verstrekt van deze overschrijdingen met daarbij het oordeel van de handhavende instantie?
- 31 Kunt u uiteenzetten op welke manier de bedragen van € 475 miljoen en de extra € 125 miljoen tot stand zijn gekomen? Waar zijn deze bedragen op gebaseerd?
- 32 Sinds wanneer zijn de reguliere onderhoudsprojecten opgehouden? Wie heeft daartoe de opdracht gegeven en wie is daarover geraadpleegd?
- 33 Welke gezondheidsgebreken bevat het gebouwencomplex? Kunt u aangeven hoe vaak deze voorkomen, en of het ziekteverzuim bij de Kamer aantoonbaar hoger ligt in vergelijking met andere bedrijfstakken?
- 34 Waar schieten de brandwerende voorzieningen te kort? En bent u bereid de rapportage van de brandweer naar de Kamer te sturen?
- 35 Waarom is bij het bedrag van € 125 miljoen alleen het prijspeil van 2015 opgenomen? Hoeveel is het prijspeil in 2025? En in 2032?
- 36 Hoe worden soberheid en doelmatigheid getoetst aangezien deze niet zijn meegenomen in de scope-matrix?
- 37 Hoe lang is het Binnenhof al aan renovatie toe? Oftewel hoe lang voldeed het gebouwencomplex niet aan de wettelijke standaarden? Hoe wordt dit in de toekomst voorkomen?
- 38 Kunt u aangeven wat de tijdswinst zou zijn als er geen functionele aanpassingen worden gedaan (optie 1,2,3,4 per optie)?
- 39 Welke activiteiten verstoren het werk in de Kamer zo significant dat de werkzaamheden moeten worden neergelegd? Hoeveel tijd gaan deze activiteiten kosten?
- 40 Voor een verantwoorde afweging van de voorgenomen renovatie van de gebouwen aan het Binnenhof waarin de Tweede Kamer, Eerste Kamer, Ministerie van Algemene Zaken en Raad van State zijn gehuisvest, staat inzicht in de eerste «bouwsteen» van de planvorming centraal: het plan van eisen (de scope of work) dat zal gaan leiden tot verdere plan- en projectvorming (zoals een Voorlopig Ontwerp). In het Advies Renovatie Binnenhof wordt melding gemaakt van «nauwe afstemming met de bewoners van het Binnenhof». Heeft die nauwe afstemming geleid tot een door alle betrokken gebruikers (bewoners) geaccordeerd plan van eisen (scope of work) voor de renovatie per onderdeel, per gebouw en/of van het totaal? Zo ja, dan ontvangt de commissie gaarne dit document (of deze documenten).
- 41 Indien u c.q. het RVB niet over een document of documenten van een geaccordeerd plan van eisen (scope of work) voor de renovatie per onderdeel, per gebouw en/of van het totaal beschikt, wat is dan de bouwsteen waarop u uw planvorming baseert?

- Nr. Vraag
- 42 Hoe past het plan van eisen (zo dit in enigerlei vorm bestaat) in de Algemene Uitgangspunten Objectvisie Binnenhof, waarin o.a. wordt beschreven dat bij gebouwen met grote monumentale waarde (als complex) de bouwwerkzaamheden geen toekomstige gebruiksmogelijkheden mogen blokkeren en vooraf archeologisch onderzoek dient te worden gedaan? Zou dit nog eventuele vertraging met zich mee kunnen brengen en is hiermee rekening gehouden in het bepalen van de tijdsduur van de renovatie?
- 43 Acht u het een aanvaardbaar risico dat bij een renovatie in één keer archeologische vondsten het gehele project gaan vertragen?
- 44 Waaruit blijkt de noodzaak om de renovatie integraal en in één keer uit te voeren, aangezien in het Advies Renovatie Binnenhof daarover geen dragende argumenten zijn aan te treffen. Klopt het dat in de discussie en de voorgenomen projectopzet de variant van renovatie «in een keer» een axioma is geworden, en doordat hieraan een kostenvoordeel wordt toegeschreven, als voorkeursvariant is gepresenteerd? Zou u de volgende zaken kunnen onderbouwen?
- a) Is de technische verbondenheid van kabels en leidingen in het hele complex zodanig dat elke professionele partij van goede naam eenzelfde conclusie zou trekken, namelijk dat alle gebouwen in eenzelfde bouwstroom dienen te worden aangepakt? Zo niet voor alle, voor welke gebouwen geldt dit zeker wel?
- b) Indien er deze verbondenheid is, zijn er technische tijdelijke oplossingen denkbaar waardoor het project toch in vijf of acht deelprojecten kan worden opgedeeld?
- c) Is de staat van de leidingen (inclusief riool) in alle gebouwen van eenzelfde kwaliteit, zodanig dat er geen prioritering mogelijk is? Wat is de belemmering deze prioritering aan te brengen als de technische noodzaak er niet zou zijn?
- d) Is voor het RVB de zgn. total cost of ownership voor de eigen bedrijfsvoering doorslaggevend? Zo ja, is denkbaar dat voor historische gebouwen met een andere benadering kan worden gewerkt gezien andere belangen die relevant zijn (voortgaand gebruik of bereikbaarheid)?
- e) Geldt dat ook voor de ICT, brandveiligheidsvoorzieningen en verwarming-/koelvoorzieningen?
- f) In welke mate zou het installeren van een warmtekrachtinstallatie (in één of twee varianten) beslissend zijn voor de projectopzet «in één keer» en zo nee, waarom niet?
- g) In welke mate geldt dat ook voor de keuze voor een ringleiding? Welke technische onderbouwing noopt tot een dergelijke aanpak en zijn er alternatieven denkbaar? Zo ja, wat zijn de voordelen en nadelen en wat is de impact op de projectopzet van elke variant?
- h) Kunt u toelichten of u ook heeft gekeken naar de mogelijkheid om de renovatie niet in één keer, maar in delen uit te voeren (bijvoorbeeld eerst Algemene Zaken, Eerste Kamer en Raad van State, vervolgens delen van de Tweede Kamer (Hotel, Koloniën en Justitie bijvoorbeeld) en daarnaast het algemene gedeelte met o.a. de plenaire zaal)? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat was hier de uitkomst van?
- 45 Kan expliciet aangegeven worden welke aanpassingen functioneel zijn? Welke criteria worden gehanteerd om te bepalen dat die aanpassingen noodzakelijk zijn?
- 46 Mogen we uit het feit dat niet wordt gesproken over restauratie van monumentale delen opmaken dat hier geen sprake van zal zijn?

- Nr. Vraag
- 47 Is bij de berekening van de meerkosten van de 13-jaar-variant rekening gehouden met het feit dat halverwege het renovatieproces nieuwe inzichten zullen ontstaan bijvoorbeeld wat betreft ICT, beveiliging en restaurants? Zo ja, hoe wordt hiermee omgegaan?
- 48 Wat zijn de totale kosten voor de uithuisplaatsing naar de panden van de Hoge Raad en het Ministerie van Buitenlandse Zaken – inclusief verbouwing, infrastructuur, verhuizingen en dergelijke – voor de periode van de verbouwing?
- 49 Is het gebouwencomplex momenteel als brandveilig aan te merken?
- 50 Voor welke onderdelen zijn reeds gedoogbeschikkingen van toepassing omdat brandveiligheidseisen niet worden nageleefd? Welke voorwaarden zijn aan die gedoogbeschikking verbonden? Liggen er nog gedoogbeschikkingen in het verschiet?
- 51 Op welke manier kan het publiek de vergaderingen van de Kamer aan de Bezuidenhoutseweg bijwonen? In aparte zaaltjes? Vanaf een publieke tribune in de zalen?
- 52 Welke verstoring levert het jaarlijks openstellen van de Ridderzaal voor Prinsjesdag op? En welke kosten? Is overwogen de Prinsjesdagceremonie naar een andere locatie te verplaatsen? Zo nee, waarom niet?
- 53 Is het Ministerie van Buitenlandse Zaken het enige alternatief? Zijn er andere panden van het Rijk beschikbaar?
- 54 Als sprake is van eerder terugverhuizen, aan welke tijdswinst wordt dan gedacht en hoe wordt bepaald welke onderdelen dan als eerste terug gaan? Is het mogelijk dat de Eerste Kamer dan bij voorrang terugkeert?
- 55 Kan nader uiteengezet worden waarom er een periode van vijf jaar nodig is tussen het moment van besluitvorming en de daadwerkelijke start? Zou dat, gelet op het feit dat reeds veel onderzoek is verricht, korter kunnen?
- 56 Kan bij «opslag kunst en interieurs» ook gedacht worden aan gebruik van kunst en interieurs op de tijdelijke locaties?
- 57 Is het mogelijk om het interieur van de plenaire zaal (vrijwel) geheel naar de tijdelijke locatie te verhuizen zodat «het beeld» (look and feel) van de Tweede Kamer op televisie en internet (vrijwel) gelijk blijft?
- 58 Is het mogelijk om de Ridderzaal, nu die buiten de renovatie blijft, te benutten voor meer activiteiten van de Kamer (bijzondere vergaderingen van Eerste of Tweede Kamer)?
- 59 Welke verbouwings-, restauratie- en onderhoudsactiviteiten zouden ook tijdens de vergaderingen van de Kamer kunnen plaatsvinden, zonder dat zij het proces ernstig verstoren?
- 60 Indien één van de componenten duurder uitvalt, gaat dit dan ten koste van andere componenten, of leidt dit meteen tot een hoger totaalbudget?
- 61 In hoeverre is zeker dat de gezondheidsgebreken, zoals de aanwezigheid van asbest, grondreiniging en dergelijke afdoende in kaart zijn gebracht? Wordt rekening gehouden met eventuele meerkosten? Zo ja, welke?
- 62 Is er een onderhoudsreserve voor het gebouwencomplex Binnenhof? Zo nee, waarom niet? En hoe zit dit met andere panden van het RVB? Zijn er nog meer tegenvallers te verwachten?
- 63 Welke afspraken zijn gemaakt over de wijze van communicatie naar de stad en buurt?
- 64 Welke voorkeur en ideeën heeft u voor publiekstrekken? Hoeveel geld is hiervoor?
- 65 Kan de Kamer inzicht krijgen in de raming van het RVB en de onafhankelijke raming en wat is het verschil hiertussen?

- Nr. Vraag
- 66 Kan de Kamer inzicht krijgen in de gehele definitieve kostenraming van het kabinet?
- 67 Kunt u toelichten of en zo ja met welke documentatie, de externe kostendeskundigen hun oordeel hebben kunnen vormen?
- 68 Wat is de reactie van de gemeente Den Haag en hoe groot acht zij de kans dat de vergunningen voor een dergelijk ruimtebeslag en verkeersgeweld zonder beperkingen zullen worden afgegeven? Welke vergunningsbeperkingen en -voorwaarden zouden een impact kunnen hebben op de bouwtijd? Wat zou een aannemelijke impact zijn en welke consequenties kan dit hebben voor de planvorming?
- 69 Is er ook met de gemeente Den Haag gesproken over de impact die een mogelijke afsluiting van het Binnenhof heeft op de bedrijvigheid, bouwprojecten in de nabijheid, het toerisme, de ambities en de uitstraling van Den Haag? Kunt u de briefwisseling of gespreksverslagen met de gemeente Den Haag hierover delen met de Kamer?
- 70 Wordt gedurende het gehele project een onvoorziene kostenpost van 20% aangehouden of wordt dit afgebouwd naarmate het project vordert?
- 71 Wat zijn de exacte ingeschaalde kosten voor de bouwkundige-, technische-, ICT-, beveiligings-, veiligheids-, en gezondheidsgebieden?
- 72 Kunt u aangeven welk plan van eisen – ervan uitgaande dat dit er is – de basis heeft gevormd van de financiële onderbouwing die eerst in het Advies Renovatie Binnenhof (paragraaf 5 Kostenraming) en vervolgens in de voorgenomen projectopzet is opgenomen? Met welk percentage nauwkeurigheid dienen deze bedragen te worden gezien: 25%, 40%, 60% of een ander percentage?